

Beheerseenheid Mathematisch Model
van de Noordzee

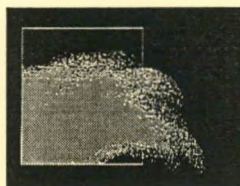
Strandvisserij en visserij met vaste netten aan de Belgische kust

Rapport van een studie uitgevoerd in het kader van het EC-LIFE NATURE
project ICCI (Integral coastal Conservation Initiative)
AMINAL afd. Natuur, BMM, Natuurreservaten vzw.
en WWF (World Wide Fund for Nature)

November 1998

ICCI

BMM, Gulledele 100, B-1200 Brussel

BMM is het departement "Beheer van het mariene ecosysteem" van het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen. Federale diensten van wetenschappelijke, technische en culturele aangelegenheden.

Beheerseenheid Mathematisch Model
van de Noordzee

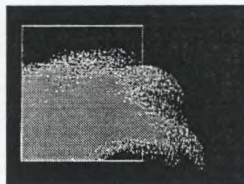
Strandvisserij en visserij met vaste netten aan de Belgische kust

Rapport van een studie uitgevoerd in het kader van het EC-LIFE NATURE
project ICCI (Integral coastal Conservation Initiative)
AMINAL afd. Natuur, BMM, Natuurreservaten vzw.
en WWF (World Wide Fund for Nature)

November 1998

ICCI

BMM, Gulledele 100, B-1200 Brussel

Strandvisserij en visserij met vaste netten aan de Belgische kust

INHOUDSTAFEL

1.	INLEIDING	2
2.	SOORTEN VASTE NETTEN	
2.1.	<i>Warrelnetten</i>	2
2.2.	<i>Fuikvormige netten</i>	3
2.3.	<i>'Platte' netten</i>	4
2.4.	<i>Lijnen met haken</i>	5
3.	DE VANGST	5
4.	WETGEVING	
4.1.	<i>Professionele visserij</i>	6
4.2.	<i>Sportvisserij met vaste netten op zee</i>	6
4.3.	<i>Sportvisserij op het strand</i>	7
4.4.	<i>Wetgeving op visserij met vaste netten: overzicht</i>	7
5.	WAARGENOMEN OVERTREDINGEN	
5.1.	<i>Bevoegdheden</i>	8
5.2.	<i>Overtredingen op zee</i>	8
5.3.	<i>Overtredingen bij strandvisserij</i>	10
6.	CONFLICTEN MET NATUURBESCHERMING	
6.1.	<i>Professionele visserij</i>	10
6.2.	<i>Sportvisserij op zee met vaste netten</i>	10
6.3.	<i>Sportvisserij op het strand</i>	10
7.	CONFLICTEN MET ANDERE GEBRUIKERS VAN DE ZEE	13
8.	NAAR EEN REGLEMENT ?	13
9.	BESLUIT	14
10.	REFERENTIES	15
11.	ILLUSTRATIES	
10.1.	<i>Figuren</i>	16
10.2.	<i>Foto's</i>	16

1. Inleiding

Er bestaat nogal wat verwarring over de visserij met vaste of *staande* netten aan onze kust. Strandvisserij wordt verward met kustvisserij, beroepsvisserij wordt in één adem genoemd met sportvisserij, vaste netten zijn stevast *warrelnetten* en warrelnetten noemt men soms *drijfnetten*. Ook legale aspecten van strandvisserij, sportvisserij en beroepsvisserij worden door elkaar gehaald.

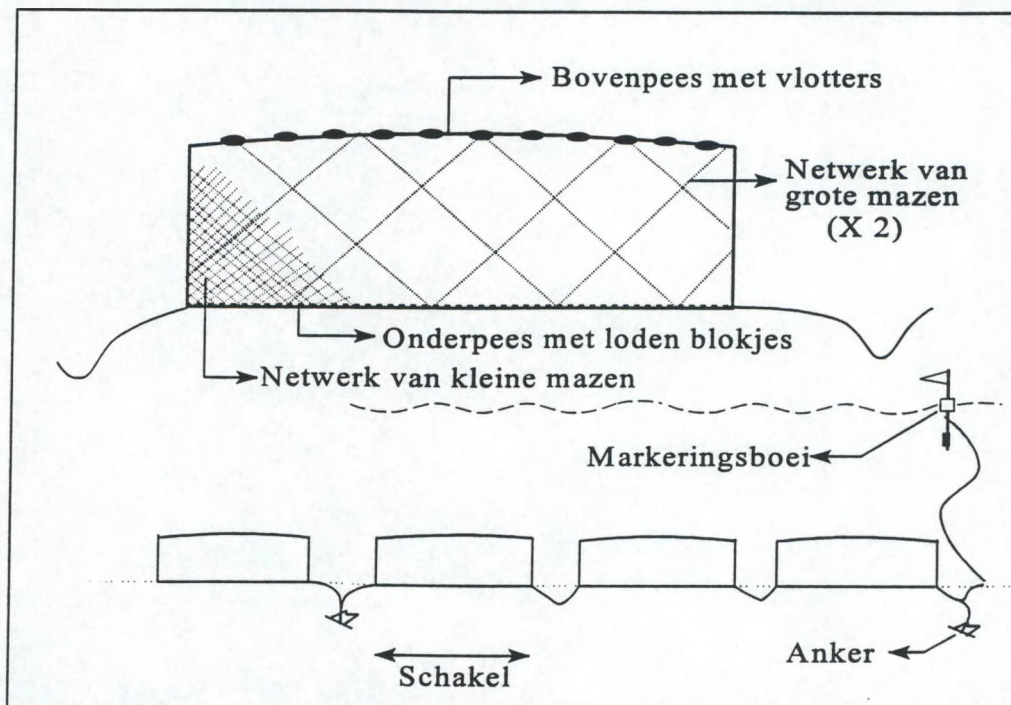
Over visserij met vaste netten, en in het bijzonder over strandvisserij, werd een studie uitgevoerd in het kader van een meer uitgebreid Europees LIFE NATURE-project, waar AMINAL, BMM, Natuurreservaten vzw en het WWF in samenwerken. Dit rapport over deze studie beschrijft de visserij met vaste netten, gaat dieper in op de wetgeving en duidt aan waar conflicten bestaan met natuurbescherming. Het drukt geen standpunt van de overheid uit. De hier vermelde benamingen voor de netten zijn deze die door de vissers zelf gebruikt worden. In de literatuur worden ze soms anders genoemd en af en toe zal men voor een bepaalde naam een ander type net terugvinden. Hengelen, garnaalkruien en paardenvisserij worden hier niet behandeld.

2. Soorten vaste netten

Bij *passieve* netvisserij, of de visserij met netten die uitgezet en achtergelaten worden om ze pas later te ledigen, kunnen een groot aantal verschillende types net gebruikt worden. Een andere manier om *passief* vis te vangen is het uitzetten van lijnen met haken. Ook deze vorm van visserij wordt hier kort aangehaald. Bij kustvisserij zet men netten uit vanaf een boot(je), bij strandvisserij wordt vanaf het strand gevist. Sportvissers beoefenen visserij recreatief: de vangst moet steeds bestemd zijn voor eigen gebruik.

2.1. Warrelnetten

Warrelnetten, warnetten, vaak aangeduid als *staand want* en in het Engels als *bottom set gill nets*, worden op de bodem geplaatst, en vormen er een soort statisch gordijn (*figuur 1*).

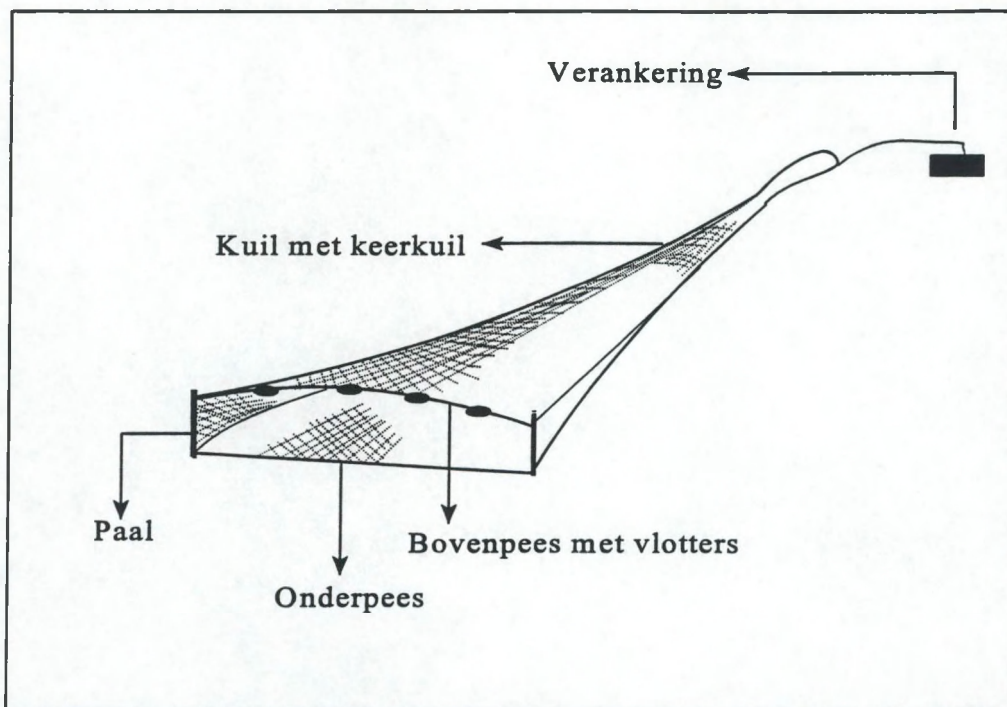
Figuur 1: schematische voorstelling van een warrelnet ('trémail', professioneel)

Soms worden warrelnetten ten onrechte *drijfnetten* genoemd. Drijfnetten zijn lange enkelwandige oppervlaktenetten die ingezet worden voor de vangst van bijvoorbeeld tonijn, en die uiterst zelden in de Noordzee gebruikt worden. Bij gebruik door professionele vissers op zee wordt een warrelnet vastgelegd op de bodem door middel van ankers, vaak in de buurt van, of rond een wrak. Het net bestaat uit delen (*schakels*) van 100 meter, met om de 3 schakels een anker (type *Danforth*). De onderpees van het net is voorzien van geïntegreerde loodblokjes, terwijl in de bovenpees vlotters verwerkt zijn. Naast de kleine mazen bestaan nog netwerken van zeer grote mazen (van 0,5 tot 1 meter maaswijdte), waardoor het net niet recht omhoog staat op de bodem, maar *zakken* vormt. De totale lengte van één net bedraagt gewoonlijk 600 tot 1500 meter (2 tot 5 maal 3 schakels), en een schip kan vijf tot tien dergelijke netten uitzetten. Het net wordt, afhankelijk van de vissoort waarop men vist, om de 1 tot 12 uren opgehaald.

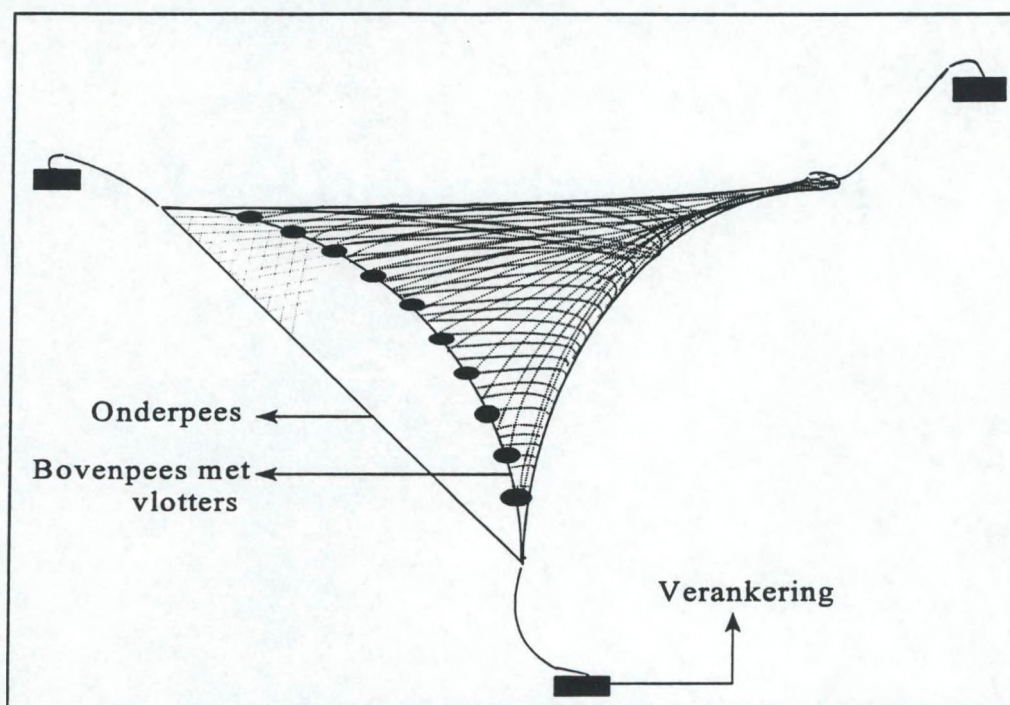
Sportvissers gebruiken warrelnetten zowel bij strandvisserij als bij kustvisserij. Bij strandvisserij wordt het net meestal bij zeer lage getijden uitgezet in zee, evenwijdig met de kust. Soms kan het ook op het strand zelf, dicht bij de laagwaterlijn geplaatst zijn. Het wordt verankerd met ankers, betonblokken of velgen van autowielen. Een strandwarrelnet is 50 tot 100 meter lang (*foto 1*). Naast een eenvoudig enkelwandig warrelnet kunnen nog twee andere types onderscheiden worden. Bij een zgn. *trémål* wordt het net aan weerszijden geflankeerd door een netwerk met zeer grote mazen. Het binnennet vangt de vis, terwijl de buitenste netten ervoor zorgen dat het binnennet niet helemaal gestrekt kan worden, en zakken vormt binnen de grote mazen van de buitennetten. Bij het *Deens systeem* (*foto 2*) zijn de bovenpees en de onderpees met elkaar verbonden door touwen die korter zijn dan het gestrekte net. Daardoor is het net, net zoals bij een *trémål* niet gestrekt, maar vormt het een zak. Warrelnetten gebruikt door sportvissers op zee zijn eveneens van het *trémål*- of Deens type. Ze zijn meestal langer dan strandnetten: 50 tot 300 meter.

2.2. *Fuikvormige netten*

Een *fuikvormig* net wordt net zoals een warrelnet op de bodem vastgemaakt. Het heeft een brede opening en loopt uit in een lange kuil die voorzien is van een *keerkuil* of *keerwant*. De keerkuil bestaat uit netdelen die ervoor zorgen dat de vis niet meer kan ontsnappen. Aan weerszijden van de opening van het net kunnen zich *vleugels* bevinden die de vis naar de opening leiden. Fuiken die in binnenwateren en in havens, zoals deze van Nieuwpoort en Zeebrugge geplaatst worden blijven open staan d.m.v. kunststof ringen. Bij strandfuiken daarentegen is de bovenpees voorzien van vlotters die het net onder water open houden. Strandfuiken worden evenwijdig met de waterlijn bij laagtij op het strand geplaatst, met de opening naar het zuidwesten gekeerd (de vloedstroom loopt van zuidwest naar noordoost). Zogenaamde *kartennetten* (*figuur 2, foto 3*) zijn fuikvormige netten die vastgemaakt worden op het strand tussen ijzeren palen. *Korren, fuiken, of ankerkuilen* (*figuur 3, foto 4*) zijn aan drie punten verankerd met ankers, velgen of stenen.

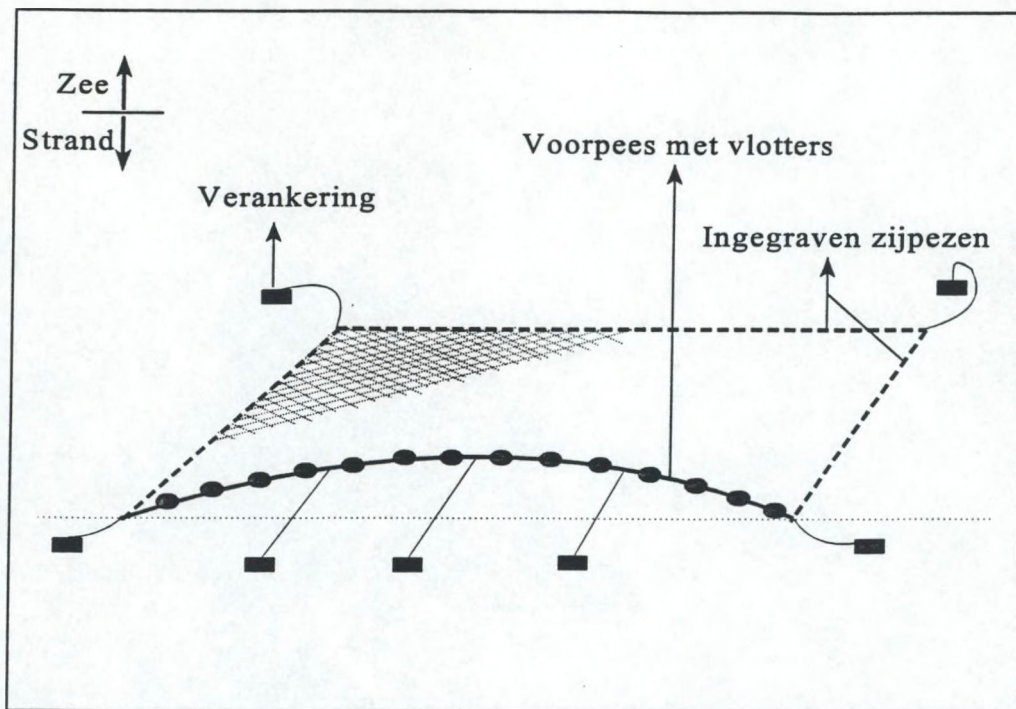
Figuur 2: kartennet

Figuur 3: fuik of ankerkuil

2.3. 'Platte' netten

Platte netten zijn enkelwandige rechthoekige netten die horizontaal op het strand verankerd worden (figuur 4, foto 5). Drie van de vier pezen worden ingegraven, terwijl de pees die naar het land gekeerd is en voorzien is van vlotters, gedeeltelijk vrij is. Dit type net wordt steeds bij strandvisserij in het intertidaal (tussen de hoog- en laagwaterlijn) gebruikt. Door franstalige vissers wordt het *carrelet* genoemd, één van de namen die gebruikt worden voor pladijs. Vis (vooral platvis) die bij hoog water het intertidaal gebied opzoekt komt bij afgaand tij in dit net vast te zitten. Heel inventieve strandvissers maken een keerkuil vast aan het naar zee gerichte deel van het plat net, of voorzien het van vleugels.

Figuur 4: 'plat' net

2.4. Lijnen met haken

Soms worden bij lage tij op het strand of op golfbrekers lijnen met haken vastgemaakt (foto 6). Deze haken zijn voorzien van aas, dat meestal bestaat uit zeepieren of *zagers*, die op het strand *gestoken* worden.

3. De vangst

Bij visserij met vaste netten kan men bij kustvisserij meer vangen dan bij strandvisserij, maar de gevangen soorten vis zijn min of meer dezelfde. De meest gegeerde buit is ongetwijfeld tong. In sommige jaren kunnen vooral in het voorjaar (maart en april) mooie vangsten gemaakt worden: enkele kg tong per net en per getij. Onderzoek heeft uitgewezen dat onze kust een echte kraamkamer is voor tong (BORREMANS 1985). Tong zoekt in het voorjaar specifiek de ondiepe zones op om te paaien. In het najaar wordt soms veel *gul* (jonge kabeljauw) gevangen. Verder zijn ook tarbot, griet, pladijs en zeebaars aantrekkelijke vissoorten. Andere, veelal minder gegeerde vissoorten die in de vangst voorkomen zijn harder, fint, horsmakreel, haring, makreel, wijting, vlaswijting en steenbolk (de laatste twee soorten worden zelden door strandvisserij gevangen). De *bijvangst* bestaat uit krabben (zwem-, strand- en noordzeekrabben), zeekat of *Sepia*, kwallen, ...

Bij visserij met vaste netten op zee worden in het voorjaar soms aanzienlijke hoeveelheden zeekat gevangen. Ook noordzeekrabben hebben een marktwaarde als bijvangst. Af en toe worden minder algemene vissoorten zoals haaien en roggen gevangen.

4. Wetgeving

4.1. Professionele visserij

Terwijl de sportvisserij vooral nationaal geregeld wordt, bestaat voor de professionele visserij een gemeenschappelijke Europese reglementering (*Common Fisheries Policy*; CFP). Internationaal afgesproken technische vereisten die aan professioneel gebruikte warrelnetten gesteld worden zijn ondermeer een minimum maaswijdte van 10 cm¹ (als overgangsmaatregel 9 cm) en een aanduiding van de naam van het schip². Franse vissers mogen in onze territoriale wateren enkel haring vangen³, een visserij waarbij vooral pelagische treilnetten gebruikt worden.

4.2. Sportvisserij met vaste netten op zee

Het standpunt van de Europese Commissie met betrekking tot sportvisserij³ is dat lidstaten *erop toe moeten zien dat niet beroepsmatige activiteiten de instandhoudingen het beheer van de onder het gemeenschappelijk visserijbeleid vallende bestanden niet in gevaar brengen*.

Sportvisserij op zee wordt enerzijds geregeld door het K.B. op de sportvisserij van 11 maart 1996⁴ tot wijziging van het K.B. van 14 augustus 1989⁵, en anderzijds door artikel 33 van het *Kustreglement*⁶. Deze wetgeving bepaalt dat sportvisserij met staande netten enkel toegelaten is binnen de 3 zeemijl, en dat geen soorten waarvoor een quotum vastgesteld werd in de CFP⁷ (tong, pladijs, kabeljauw, tarbot, griet, haring, makreel, wijting,...) gevangen mogen worden. Bovendien is deze visserij niet toegelaten tussen 10u 's avonds en 5u 's morgens. Men mag een warrelnet gebruiken, mits het geïdentificeerd wordt met de naam van het vaartuig, vast blijft aan een bemand vaartuig, en niet langer is dan 50 meter. Aan boord van schepen van waarop zeehengelen beoefend wordt mogen geen warrelnetten aanwezig zijn. De beperking die opgelegd wordt aan de lengte van de netten, het verbod van gelijktijdig gebruik van vaste netten en hengels, en vooral het verbod quotasoorten te vangen, maakt deze visserij allesbehalve aantrekkelijk voor de sportvisser.

¹ EC-Verordening nr. 894/97 van de Raad van 29/04/97 houdende technische maatregelen voor de instandhouding van de visbestanden (Publicatieblad van 23/05/97)

² EC-Verordening nr. 1381/87 van de Commissie van 20/05/87 inzake uitvoeringsbepalingen met betrekking tot kentekens voor vissersvaartuigen en met betrekking tot documenten aan boord van die vaartuigen

³ EC-Verordening nr. 3760/92 van de Raad van 20/12/92 tot invoering van een communautaire regeling voor de visserij en de aquacultuur (Publicatieblad van 31/12/92)

⁴ B.S. 28/03/96

⁵ K.B. tot vaststelling vanaanvullende nationale maatregelen voor de instandhouding en het beheer van de visbestanden en voor controle op de visserij-activiteiten (B.S. 02/09/89)

⁶ K.B. van 04/08/81 houdende politie- en scheepvaartreglement voor de Belgische territoriale zee, de havens en de stranden van de Belgische kust (B.S. 1/09/81), gewijzigd bij K.B. van 9 februari 1996 (B.S. 23/03/96)

⁷ EC-Verordening nr. 783/98 van de Raad van 07/04/98 tot wijziging van Verordening (EG) nr 45/98 inzake de vaststelling van de voor 1998 geldende totaal toegestane vangsten voor bepaalde visbestanden of groepen visbestanden, alsmede bepaalde bij de visserij in acht te nemen voorschriften

4.3. Sportvisserij op het strand

Voor strandvisserij gelden enkele bepalingen uit het Kustreglement. Volgens dit reglement mag strandvisserij met netten en lijnen met haken slechts buiten de badzones uitgeoefend worden. Men mag geen strandnetten of lijnen uitzetten op een afstand van meer dan 150 meter van de laagwaterlijn, in zeewaartse richting. Bovendien moeten de netten gemarkeerd worden met gele merktekens. Enkel in Koksijde en Oostende bestaat een gemeentelijk reglement voor strandvisserij. Deze reglementen leggen een zonering op voor de strandvisserij, en bevatten bepalingen in verband met de toegelaten periode en het maximum aantal netten per visser. In andere gemeenten is strandvisserij enkel verboden tijdens het toeristische hoogseizoen (juni tot september). Een reglement op strandvisserij dat geldig is voor de volledige kust bestaat niet, en een visvergunning, vergelijkbaar met deze voor de visserij in binnenwateren⁸ wordt niet vereist.

Na een reeks klachten over de kleine vis (voor de minimum afmetingen die bepaald werden binnen de CFP: zie Europese Verordening 894/97) die door strandvisseren wordt gevangen, werd in het voorjaar van 1998 in een administratieve nota van de DZ (Dienst voor de Zeevisserij van het Ministerie van Middenstand en Landbouw) aan de strandvisseren erop gewezen dat de netten moeten beantwoorden aan bepaalde vereisten voor wat de minimum-maatswijdte betreft.

4.4. Wetgeving op visserij met vaste netten: overzicht

	Strandvisserij (steeds recreatief)	Kustvisserij met vaste netten (recreatief)	Kustvisserij met vaste netten (professioneel)
Toegelaten zone	<i>Strand tot 150 meter in zee</i>	<i>Vanaf 200 meter tot 3 mijl van de kust</i>	<i>Vanaf 200 meter van de kust</i>
Toegelaten periode	<i>Buiten badseizoen (badzone)</i>	<i>Van 5.00h tot 22.00h</i>	<i>Geen beperking</i>
Toegelaten vissoorten	<i>Niet beperkt</i>	<i>Enkel niet-quota soorten</i>	<i>Europese reglementering</i>
Technische vereisten van het vistuig	<i>Kustreglement (+ Administratief rondschrijven DZ van 27/3/98)</i>	<i>Kustreglement; KB op de sportvisserij; Europese reglementering</i>	<i>Europese reglementering</i>
In handel brengen van vis	<i>Verboden</i>		<i>Wettelijk</i>

⁸ Besluit van de Vlaamse Executieve van 20/05/1992 tot uitvoering van de wet van 1 juli 1954 op de riviervisserij (B.S. 4/09/1992)

5. Waargenomen overtredingen

5.1. Bevoegdheden

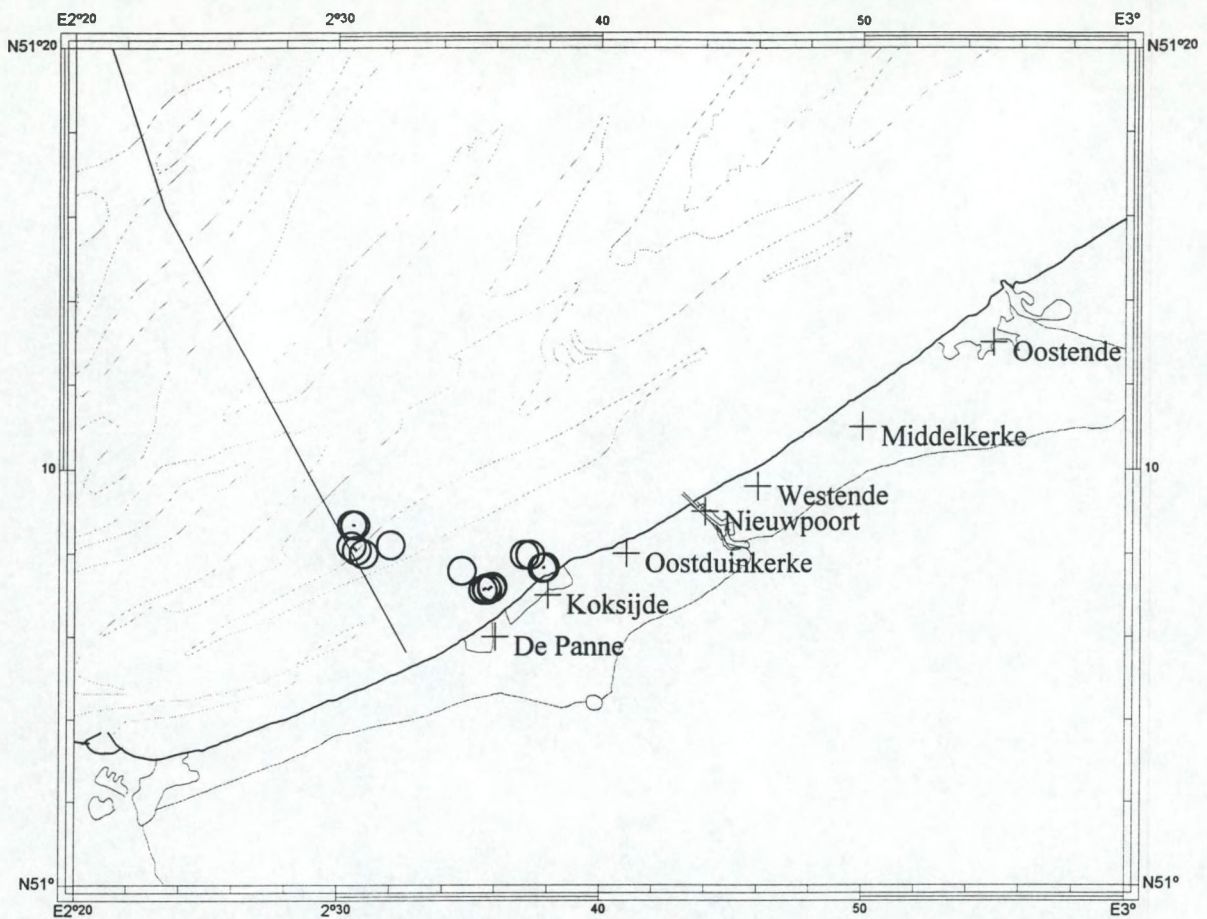
De overheden bevoegd voor de controle van visserij op zee zijn de Marine en de Dienst voor de Zeevisserij (DZ). Ook op het strand zijn de ambtenaren van de DZ bevoegd, bijvoorbeeld voor de controle op de minimumafmetingen van de vis. De gemeentepolitie, de zeevaartpolitie en de rijkswacht kunnen eveneens optreden tegen illegale praktijken, maar het is begrijpelijk dat men niet steeds op de hoogte is van het toegelaten vistuig, de vissoorten en de minimumafmetingen van vis.

5.2. Overtredingen op zee

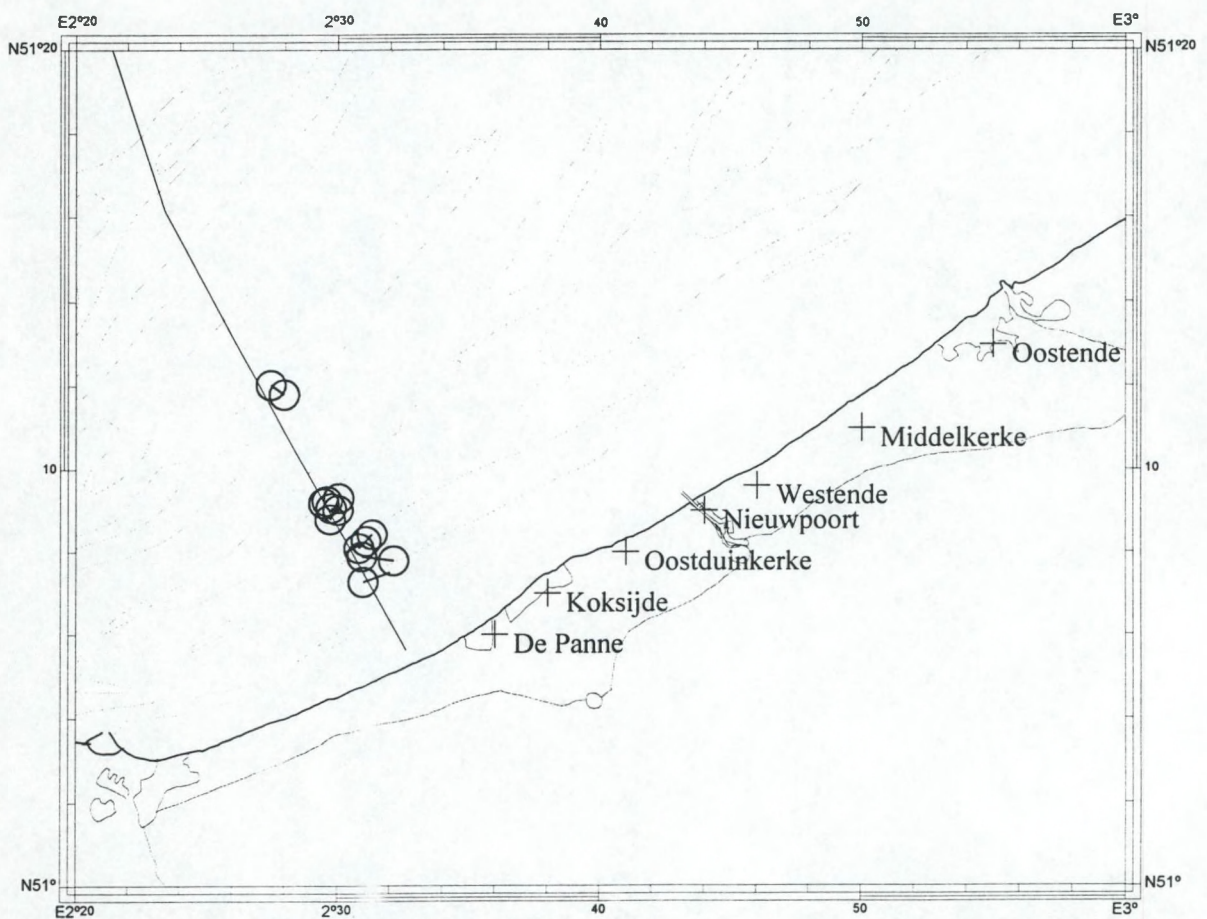
Overtredingen van de wetgeving op de visserij met vaste netten op zee worden bij ons vooral door sportvissers begaan. Netten worden soms uitgezet zonder dat de visser erbij blijft en soorten waarop een quotum van toepassing is worden meegenomen. Bovendien zijn deze netten vaak te lang, en het spreekt voor zich dat ze nooit gemarkeerd worden met de naam van de eigenaar of het schip. Door de modernste navigatietechnieken (GPS, DGPS) is het kinderspel geworden een net terug te vinden, zodat de markering boven water tot een minimum beperkt kan blijven (bijvoorbeeld met een onopvallende plastic fles). Terwijl enkele jaren terug een groot aantal illegale netten op zee uitgezet werd, lijkt dat nu door een degelijke controle teruggedrongen. Door de DZ wordt sinds kort een snelle rubberboot ingezet, die uitstekend geschikt is voor toezicht nabij de ondiepe zandbanken aan onze westkust, waar deze illegale vorm van visserij tot nu toe het meest voorkwam. Soms is er een samenwerking met de BMM, die eveneens over een zgn. *RIB* (Rigid Inflatable Boat) beschikt. Een overzicht van illegale netten (sportvisserij) die door de DZ in beslag genomen werden op zee (periode maart 1996 - december 1997) wordt gegeven in figuur 6.

Af en toe worden 'strandwarrelnetten' uitgezet met een bootje vanop het strand. Volgens het Kustreglement mag zee kiezen met vaartuigen enkel vanuit de havens, of vanop het strand op de plaatsen die door AWZ (Administratie Waterwegen Zeewezen van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap) aangeduid werden. Buiten deze zones moeten de vaartuigen verder dan 200 meter van de laagwaterlijn blijven. Aangezien strandvisserij niet buiten de 150 meter van de laagwaterlijn beoefend mag worden, is een visser die met een bootje een 'strandnet' uitzet, vrijwel zeker met één of meerdere bepalingen uit het Kustreglement niet in orde.

Uit de figuur blijkt dat overtredingen van de wetgeving op de sportvisserij met vaste netten blijkbaar meestal plaatsvinden in de ondiepe zone nabij de Franse grens. In die zone worden echter ook de meeste controles uitgevoerd. Overtredingen gebeuren eveneens door Franse professionele vissers. Bij visserijcontroles langs de grens werden af en toe netten van Franse vissers aangetroffen net over de grens, in Belgische territoriale wateren (*figuur 7, foto 8*).

Figuur 6: Illegale warrelnetten (sportvisserij) maart 1996 - december 1997 (DZ/BMM)

Figuur 7: illegale warrelnetten (professionele visserij) maart 1996 - december 1997 (DZ/BMM)

5.3. Overtredingen bij strandvisserij

Zoals reeds vermeld worden door strandvisseren vaak (te) kleine vissen meegenomen. Een reden daarvoor is dat de netten vaak een zeer kleine maaswijdte hebben. Ze beantwoordden in slechts enkele gevallen reeds aan de vereisten die gesteld worden in de administratieve nota van de DZ van het voorjaar van '98.

6. Conflicten met natuurbescherming

6.1. Professionele visserij

Vooreerst dient gesteld te worden dat warrelnetvisserij, indien reglementair tuig gebruikt wordt en voorzorgen genomen worden om geen netten te verliezen, in vergelijking met bijvoorbeeld sleepnetvisserij met de boomkor relatief natuurvriendelijk is. De visserij is selectief: bijvangst van benthische ongewervelden en van kleine of ondermaatse vis, zowel van doelsoorten als van niet-commerciële soorten, is gering. Van de doelsoorten zijn de vissen gemiddeld groter dan in de vangst van sleepnetvisseren. Voor bepaalde bodemorganismen, die zeer belangrijk zijn in het voedselweb van onze ondiepe kustzone vormt deze vorm van visserij geen bedreiging. Voor de bruinvis, de kleinste walvisachtige van de Noordzee, kan de visserij met warrelnetten echter nefaste gevolgen hebben. Vooral in het centrale deel van de Noordzee is de bijvangst van bruinvissen in warrelnetten zo groot, dat die er een bedreiging vormt voor het voortbestaan van de soort (LOWRY & TEILMANN 1994, HAMMOND ET AL 1995, SVELLE ET AL 1997). In de centrale Noordzee, maar ook in Canada en de Verenigde Staten waar deze vorm van visserij eveneens verantwoordelijk is voor de dood van duizenden zeezoogdieren, worden proeven uitgevoerd met zgn. *pingers*. Dat zijn kleine apparaatjes die aan het net bevestigd worden en een geluid voortbrengen dat deze dieren op afstand houdt, zonder daarbij de vissen af te schrikken.

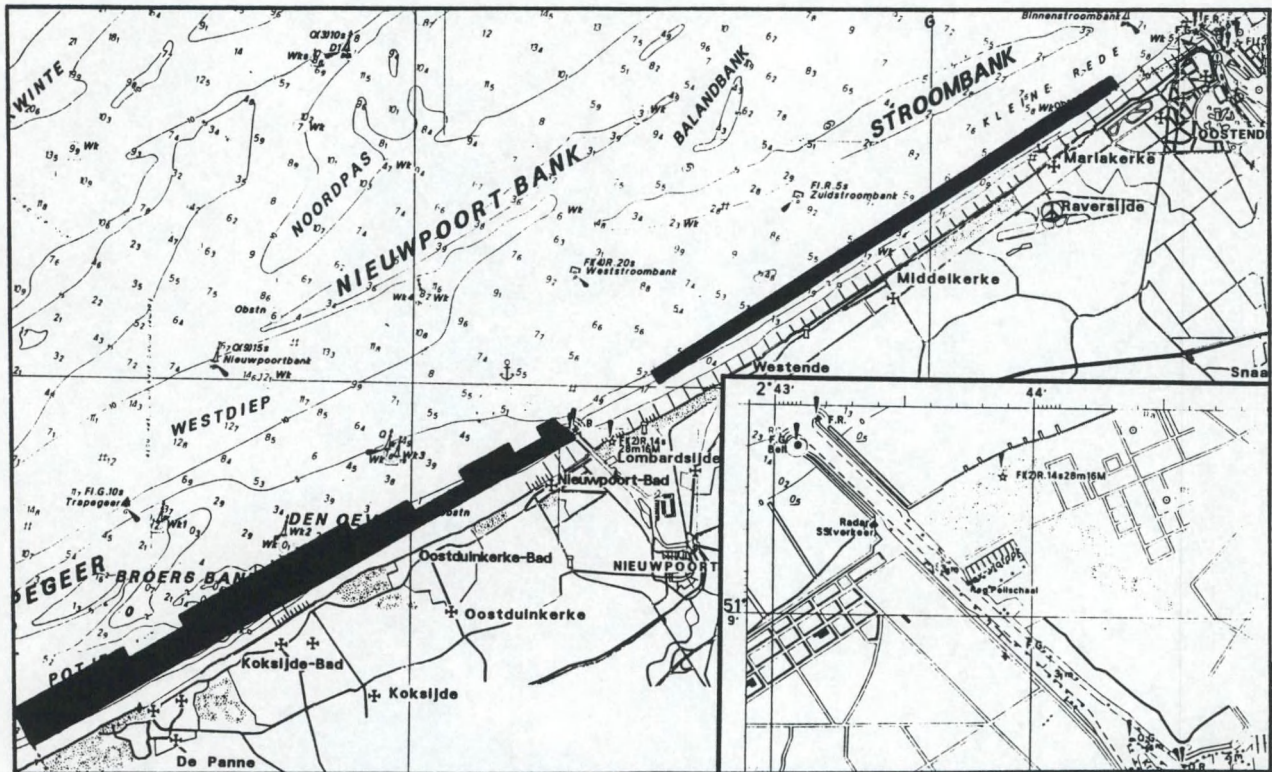
6.2. Sportvisserij op zee met vaste netten

Omwille van de wetgeving zal sportvisserij met vaste netten op zee vrijwel steeds illegaal gebeuren. Af en toe gaan dergelijke netten verloren door bijvoorbeeld een slechte verankering of het wegspoelen van de kleine markering (*foto 9*). Deze netten van kunststof kunnen zo nog lang verder blijven vissen (*ghost fishing*). Verloren netten haken vaak vast aan wrakken. Sportvisseren kunnen hun (illegale) netten soms niet op tijd ophalen om te ledigen (bijvoorbeeld door veranderde weersomstandigheden of de aanwezigheid van visserijcontroleurs op zee), met als gevolg een aanzienlijke hoeveelheid dode en rottende vis in het net (*foto 10*). Daarbij komt nog dat de gebruikte netten meestal een te kleine maaswijdte hebben zodat relatief veel jonge, ondermaatse vis gevangen wordt.

6.3. Sportvisserij op het strand

Plaatselijk wordt strandvisserij zeer intens beoefend. Van Oostende tot de Franse grens werd in het kader van een LIFE NATURE-project een studie uitgevoerd over de omvang en de aard van strandvisserij. Resultaten daarvan bevinden zich in figuur 5. Op deze kaart wordt de relatieve intensiteit van strandvisserij weergegeven, zoals die waargenomen werd bij strandbezoeken in het voorjaar van 1997 en 1998. Waarnemingen vanuit het toezichtsvliegtuig dat door de BMM ingezet wordt voor de controle van het mariene milieu vulden de strandbezoeken aan. In '97 en '98 werd enkel het strand tussen Oostende en de Franse grens bezocht. Het is duidelijk dat de strandvisserij aan onze westkust het meest intensief beoefend wordt (met massale strandvisserij-activiteiten tussen Nieuwpoort en De Panne: *foto 7*), maar ook in de andere gemeenten kan deze vorm van recreatie plaatselijk populair zijn. In verschillende zones tussen Oostduinkerke en De Panne bevinden zich op het

strand één of twee rijen platte netten. Iets dichterbij de waterlijn worden een aantal fuiken of kartennetten geplaatst, en in het hoge sublittoraal (even beneden de laagwaterlijn) staat een bijna ononderbroken rij warrelnetten.

Figuur 5: relatieve intensiteit van strandvisserij tussen Oostende en de grens met Frankrijk: van onbestaande over 'hier en daar een net' en 'veel netten' tot een intensiteit waarbij de gezamenlijke lengte van de netten in bepaalde periodes de lengte van de kustlijn plaatselijk overschrijdt.

In het voorjaar, de paaiperiode, wordt soms relatief veel tong gevangen. De populatiegrootte van deze vissoort is de laatste jaren door overbevissing sterk gedaald (SVELLE ET AL 1997), iets waarvoor de strandvisser natuurlijk niet verantwoordelijk is.

In een administratieve nota stelt de DZ (voorjaar 1998) dat warrelnetten een maaswijdte moeten hebben van 9 cm (vanaf 1999: 10 cm). Voor andere netten wordt een minimummaaswijdte van 8 cm vooropgesteld. De waargenomen warrelnetten hadden in het voorjaar van '98 zelden een maaswijdte van 9 cm, terwijl voor andere netten nooit 8 cm gemeten werd (voor platte netten zelfs af en toe 4 en 3,5 cm). Een gevolg van deze kleine maaswijdtes is dat relatief veel ondermaatse vis in het net vast komt te zitten. Ook bij visserij met lijnen en haken wordt vaak ondermaatse vis gevangen. Zoals meerdere malen vastgesteld werd, worden strandnetten vaak niet op tijd geleegd of worden ze achtergelaten op het strand, zodat ze verder vissen en dode, rottende vis bevatten (foto's 11-12). Soms rollen strandwarrelnetten op, en blijven ze op het strand, rond golfbrekers of in zee achter als afval (foto's 13-15). Door veranderde weersomstandigheden kunnen strandwarrelnetten enkele dagen tot weken onbereikbaar worden.

In 1997 werden op Belgische stranden 4 dode zeehonden en één dode bruinvis aangetroffen, waarvan na autopsie gebleken was dat ze verdronken waren. Het vermoeden bestaat dat de meeste van die zeezoogdieren verdronken in strandnetten. De zeehond, die de laatste jaren opnieuw algemener wordt aan onze kust, rust af en toe uit op het strand (indien het dier daar niet verstoord wordt). Op sommige plaatsen wordt dat strand echter bijna volledig afgezet door een opeenvolging van netten, zodat het gevaar voor zeehonden om erin vast te

raken zeker reëel is. De bruinvis die op 7 maart 1997 aanspoelde (foto's 16-18) was zo vers dat het vaststaat dat het dier zeer dicht bij het strand verdronken is (de doodsoorzaak die aangetoond werd door de autopsie), hoogstwaarschijnlijk in een strandwarrelnet. Uit autopsieën blijkt dat dergelijke incidenten af en toe voorkomen, maar tenzij het dier in het net aangetroffen wordt is valt niet echt te bewijzen (zie bijgevoegd krantenknipsel). Strandvisseren zullen meestal de mogelijkheid van bijvangst van zeezoogdieren in strandnetten als een fabeltje afschilderen.

Zeldzaam in Noordzee

Vreemd keek deze strandvisser op toen hij maandagavond in zijn netten op het strand te Oostduinkerke een 1,24 meter lange en 22 kg zware bruinvis aantrof. Dit nog zeldzaam in onze wateren voorkomende zoogdier, dat waarschijnlijk dichtbij de kust op zoek was naar eten is in één van de talrijke netten, die bij hoogtij onder water staan, gevangen geraakt. De bruinvis, die af en toe lucht moet happen, is waarschijnlijk door verdrinking omgekomen. Het dier bloedde uit zijn mond. Volgens de deskundigen zou de bruinvis 3 à 4 jaar oud zijn. (foto Michel Vanneuville)

Krantenbericht De Standaard, 17/04/1985

Andere dieren die reeds aangetroffen werden in warrelnetten of in delen ervan, zowel in professionele als in recreatieve, zijn visetende zeevogels (visseren, pers. meded.) en zeldzame vissoorten zoals de blauwe haai (RAPPE, 1989). Doordat dergelijke vangsten zelden voorkomen, kunnen we hierbij bezwaarlijk spreken van een belangrijke negatieve invloed op het ecosysteem.

In het najaar van 1997 werd het eerste strand-natuureservaat opgericht⁹ aan onze kust. In dat reservaat is de visserij op het strand zelf verboden. Strandvisserij beneden de laagwaterlijn strookt eveneens niet met het beheer van dergelijke gebieden, en dient er natuurlijk uit gebannen te worden.

⁹ Ministerieel Besluit van 22/10/97 houdende oprichting van "De Baai van Heist" als Staatsnatuureservaat

7. Conflicten met andere gebruikers van de zee

Warrelnetvisserij is populair in Frankrijk, terwijl in België vrijwel uitsluitend sleepnetvisserij beoefend wordt. Soms gebruiken vissers dezelfde (internationale) visgronden. Warrelnetten, die vaak slecht gemarkeerd worden en 's nachts vrijwel onzichtbaar zijn, worden af en toe door sleepnetvissers overvaren. Dit kan leiden tot een kleine visserijoorlog onder professionele vissers, zoals meest recent in 1997 en 1998 (VANDEKERCKHOVE 1997, ANON. 1998).

Strandnetten worden soms bij hoogwater overvaren door sleepnetvissers. Het is zeer onwaarschijnlijk dat dit met opzet zou gebeuren, zoals soms beweerd wordt door strandvissers. De risico's van het vastraken van visnetten in de schroef en rond de schroefas, met alle ongemakken en schade die daaruit voortvloeien is te groot. De sleepnetvisser is waarschijnlijk wel in fout doordat hij te dicht bij de kust aan het vissen was. Volgens het Kustreglement mogen schepen immers het strand niet dicht naderen dan 200 meter van de laagwaterlijn.

Warrelnetten die verloren gingen kunnen een gevaar opleveren voor duikers, die steeds vaker de Noordzee als interessant duikgebied ontdekken. Scheepswrakken zijn echte verzamelplaatsen voor vis (vooral van rondvis zoals kabeljauw, vlaswijting en steenbolk). Een warrelnet kan te dicht bij een wrak uitgezet worden, of in de buurt van een wrak verloren raken tijdens een storm en er daardoor aan vastraken.

Om conflicten met surfers, hengelaars en kruiers (visser die een garnalennet door het water sleept of duwt bij lage tij) te vermijden zou strandvisserij moeten beperkt worden tot bepaalde zones, zoals dat nu reeds het geval is in Oostende. Enkele jaren terug kwam een kruier in Zeebrugge in moeilijkheden door een slecht gemarkeerd warrelnet. IJzeren palen die door strandnetvissers niet weggenomen worden na het visseizoen kunnen een gevaar vormen voor kruiers, surfers en zwemmers (*foto 19*).

8. Naar een reglement ?

Het is duidelijk dat een reglement op de strandvisserij (met uitzondering van garnaalkruien, hengelen, paardenvisserij) dat geldig is voor de volledige kust noodzakelijk is. Problemen in verband met het ontwerpen van een degelijk reglement kunnen ontstaan door een onduidelijkheid over bevoegdheden. Strandvisserij wordt beoefend op de grens van het Vlaams grondgebied (strand tot laagwaterlijn), dat voor het grootste deel in concessie gegeven werd aan de gemeente, met het gebied waarover de federale overheid bevoegd is (zee vanaf de laagwaterlijn).

Voorstellen voor mogelijke maatregelen die in zo'n reglement opgenomen kunnen worden zijn de volgende:

I	<i>Er wordt een systeem van vergunning ingevoerd. De vergunning voor strandvisserij moet jaarlijks aangevraagd worden bij de gemeente, en is persoonlijk en niet overdraagbaar. Bij overtredingen wordt de vergunning ingetrokken en wordt het vistuig aangeslagen. De strandvisser moet bij het uitoefenen van strandvisserij zijn vergunning steeds kunnen voorleggen aan een bevoegde instantie, samen met de identiteitskaart.</i>
II	<i>Het maximum aantal netten per visser wordt vastgelegd op 4.</i>
III	<i>Het gebruik van 'warrelnetten' en lijnen met haken en aas is verboden.</i>

We willen hier eindigen met een positieve noot. We willen er zeker niet op aandringen dat strandvisserij, als ontspannende en tegelijk spannende recreatievorm volledig verboden wordt. We respecteren het feit dat deze typische vorm van visserij al honderden jaren uitgeoefend wordt en vroeger vaak belangrijk was in het levensonderhoud van kustbewoners. Het is evenmin onze bedoeling alle sportvisserij over dezelfde kam te scheren. De misbruiken die waargenomen werden en hier gerapporteerd worden blijven in veel gevallen uitzonderingen, en zijn vaak het gevolg van een gebrek aan zelfdiscipline. Het zijn echter die misbruiken die het meest opvallen, en die de strandvisserij als geheel in een negatief daglicht stellen. Strandvisserij moet recreatief blijven en bepaalde technieken met negatieve invloeden op het milieu moeten geweerd worden. De misbruiken, de technieken met een negatieve invloed op het milieu, samen met de omvang die de strandvisserij bereikt heeft maken een reglementering die geldt voor de volledige kust noodzakelijk.

10. Referenties

- ANON. 1998. *Franse piraten op Vlaamse Banken*. Het Visserijblad 65 (3), maart 1998, p. 8
- BORREMANS C. 1985. *North Sea spawning grounds of the sole (Solea solea) located from the 1984 Belgian plankton survey*. Proc.V.Congr.Europ.Ichthyol., Stockholm 1985, pp. 187-191.
- HAMMOND P.S., H. BENKE, P. BERGGREN, D.L. BORCHERS, S.T.BUCKLAND, A.COLLET, M.P.HEIDE-JØRGENSEN, S.HEIMLICH-BORAN, A.R.HIBY, M.F.LEOPOLD & N.ØIEN 1995. *Distribution and abundance of the harbour porpoise and other small cetaceans in the North Sea and adjacent waters*. Final report of the EC LIFE project 92-2/UK/027
- LOWRY N. & J.TEILMANN 1994. *Bycatch and bycatch reduction of the harbour porpoise (Phocoena phocoena) in Danish waters*. In: Perrin W.F., G.P.Donovan & J.Barlow (Eds.) 1994. Gillnets and Cetaceans. Rep.Int.Whal.Com. Special Issue 15: pp. 203-209
- RAPPÉ G. 1989. *De blauwe haai Prionace glauca (Linnaeus 1758), een nieuwe vissoort in de Belgische wateren*. De Strandvlo 9 (3), pp. 80-82
- SVELLE M, H.AAREFJORD, H.T.HEIR & S.ØVERLAND (EDS.) 1997. *Assessment report on Fisheries and Fisheries related Species and Habitats Issues*. Fifth NSC Secretariat; Ministry of Environment Norway
- VANDEKERCKHOVE F. 1997. *De slag bij Duinkerke*. Het Visserijblad 64 (12), december 1997, pp. 4-7
- Voor Figuur 5 werd gebruik gemaakt van een gedeelte van de zeekaart D11, uitgegeven door het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, oktober 1996

11. Illustraties

10.1. Figuren (opgenomen in de tekst)

- Figuur 1: schema van een warrelnet gebruikt door een professionele visser
Figuur 2: schema van een kartennet
Figuur 3: schema van een fuik of ankerkuil
Figuur 4: schema van een *plat* net
Figuur 5: relatieve intensiteit van de strandvisserij tussen Oostende en de grens met Frankrijk
Figuur 6: positie van illegale warrelnetten van sportvissers maart 1996 - december 1997 (DZ/BMM)
Figuur 7: positie van illegale warrelnetten van professionele vissers maart 1996 - december 1997 (DZ/BMM)

10.2. Foto's (p. 17 en volgende)

- Foto 1: strandwarrelnetten (trémail)
Foto 2: strandwarrelnet (Deens systeem)
Foto 3: kartennetten
Foto 4: fuik of ankerkuil
Foto 5: plat net
Foto 6: lijnen met haken op het strand
Foto 7: het strand van Koksijde met intense strandvisserij-activiteit
Foto 8: het ophalen van een illegaal (professioneel) warrelnet; gezamenlijke actie DZ-BMM
Foto 9: verloren gegaan warrelnet (gevonden op zee)
Foto 10: warrelnet achtergelaten op zee
Foto's 11-12: niet geleege fuik
Foto's 13-15: opgerolde en achtergelaten warrelnetten
Foto's 16-18: jonge bruinvis, hoogstwaarschijnlijk verdronken in een strandnet (Koksijde 7/3/97) en details van kop en rugvin, met duidelijke sporen van het net
Foto 19: achtergelaten paal van een kartennet

Foto 1: Strandwarrelnet (trémål)

Foto 2: Strandwarrelnet (Deens systeem)

Foto 3: Kartennetten

Foto 4: Fuik of ankerkuil

Foto 5: 'Plat' net

Foto 6: Lijnen met haken op het strand van De Panne (de vangst bestaat uit kleine kabeljauw, pladijs en bot).

Foto 7: Het strand van Koksijde met intense visserij-activiteit; de warrelnetten in zee zijn niet zichtbaar

Foto 8: Het ophalen van een illegaal (professioneel, Frans) warrelnet in een gezamenlijke actie DZ-BMM

Foto 9: Een verloren gegaan warrelnet (16/10/97)

Foto 10: Een warrelnet (recreatief) achtergelaten op zee, met één van de vele rotte tongen (30/03/98)

Foto 11 en 12: Een niet gelegde fuij
(De Panne, 26/05/97)

Foto 11, 12 en 13: Opgerolde en achtergelaten warrelnetten

Foto 16: Jonge bruinvis, hoogstwaarschijnlijk verdronken in een strandnet (Koksijde, 07/03/97)

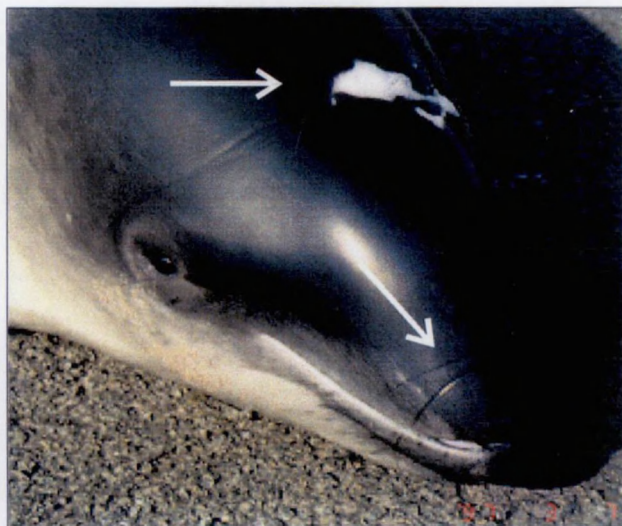
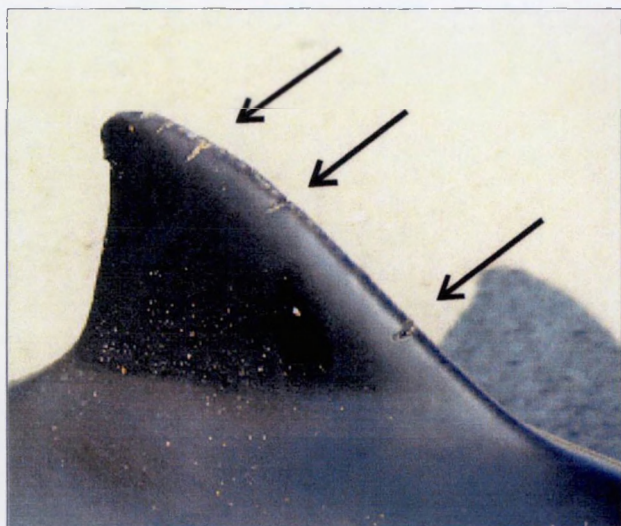

Foto 17 en 18: Het schuim uit de ademhalingsopening en verwondingen aan snuit en rugvin wijzen op verdrinking in een net, de doodsoorzaak die ook aangetoond werd tijdens de autopsie

Foto 19: Achtergelaten paal van een kartennet (De Panne, 26/05/97)

